

ಮಾತೃ ಭಾಷಾ ಮಾಧ್ಯಮವೇ ಅರಿವಿನ ಮೂಲ ಬೇರು

ಲೋಕೇಶ ಆರ್.¹ & ಪ್ರವೀಣ್ ಕುಮಾರ್ ಎಸ್.²

¹ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ, ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ, ಮಾದರಿ ವಸತಿಯುಕ್ತ ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಮಹಿಳಾ ಕಾಲೇಜು, ಹರದನಹಳ್ಳಿ. ಹೊಳೆನರಸೀಪುರ, ಹಾಸನ.

²ಕನ್ನಡ ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ, ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಮಾನವಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ವಿಭಾಗ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆ, ಎನ್.ಸಿ.ಇ.ಆರ್.ಟಿ., ಮೈಸೂರು.

Received:02/12/2024 ; Accepted: 10/01/2025 ; Published: 02/02/2025

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14788727>

ABSTRACT:

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಬಹು ಚರ್ಚೆಯಾಗುತ್ತಿರುವ ವಿಷಯವೆಂದರೆ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಮಾಧ್ಯಮ ಕುರಿತದ್ದು. ಭಾಷೆ ಬೌದ್ಧಿಕ ಸಾಧನೆಗೆ ಒಂದು ಅಡಿಗಲ್ಲು. ಹಾಗೆಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಇಂತದ್ದೇ ಭಾಷೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಧನವೆಂದನ್ನು ಒಪ್ಪಲಾಗದು. ಜಾಗತಿಕ ಭಾಷೆ ಎಂದು ಗುರುತಾಗಿರುವ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆ ಹುಟ್ಟುವ ಮೊದಲೇ ಜಗತ್ತನ್ನು ಬಹು ಭಾಷೆಗಳು ಆಳಿವೆ. ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ರಾಯಭಾರಿಗಳಾಗಿಯೂ ಮೆರೆದಿವೆ. ನಾಗರಿಕತೆಯ ಕಟ್ಟುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಯ ಮಹತ್ವ ದೊಡ್ಡದು. ಅದನ್ನು ಗ್ರೀಕ್, ಲ್ಯಾಟಿನ್, ಹೀಬ್ರೂ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಮೊದಲಾದ ಭಾಷೆಗಳು ಮಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿನಿಂತು ನಡೆಸಿವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಭಾಷೆ ಒಂದು ಅರಿವಿನ ಸಾಧನವೇ ಹೊರತು ಇಂತದ್ದೇ ಭಾಷೆ ಅರಿವಿಗೆ ಮೂಲಾಧಾರ ಎಂದು ಹೇರುವುದು ತಪ್ಪಾಗುತ್ತದೆ. ಮಾಧ್ಯಮ ಆ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಉಪಕ್ರಮವಷ್ಟೇ. ಸಮಕಾಲೀನ ಜಾಗತಿಕ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಭಾಷಾ ವಿಜ್ಞಾನಿಯಾದ ನೋಮ್ ಚೋಮ್ಸ್ಕಿ “ಭಾಷೆಯ ಕಲಿಕೆ ತಾಯಿಯ ಗರ್ಭದಿಂದಲೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ” ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಆಯಾ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ತೆರೆದುಕೊಂಡು ಪ್ರೌಢಿಮೆ ಮೆರೆಯುತ್ತದೆ. ಆಮೂಲಕ ಬೌದ್ಧಿಕ ಶಕ್ತಿ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಭಾಷೆಗೂ ಅನ್ವಯವಾಗುವ ಸರ್ವತ್ರಿಕ ನಿಯಮ. ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣತಿ ಪಡೆದ ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ಜ್ಞಾನ ವಿಸ್ತಾರತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡು ವ್ಯವಹಾರಿಕವಾಗಿ ತತ್ಕಾಲೀನ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸತೊಡಗಿದಾಗ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಮತ್ತು ದೇಶೀಯ ಹಾಗೂ ಜಾಗತಿಕ ಭಾಷೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ಸಮನಾಗಿ ನೋಡುವ ಭಾವನೆ ಮೂಡುವುದು. ಬದಲಾಗಿ ಈ ಭಾಷೆಯನ್ನೇ ಓದಬೇಕೆಂದು ಹೇರಿಕೆಗೆ ಹೊರಟರೆ ಭಾಷಾ ವೈಷ್ಯಮ್ಯ ಮೂಡುವುದು. ಇದು ಅಳಿಯಬೇಕೆಂದರೆ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಸಹ-ಸಂಬಂಧದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶಿಕ್ಷಣದ ನೀತಿ ಜಾರಿಯಾದಾಗಲೂ ಸರ್ಕಾರವು ಭಾಷೆಯ ಕುರಿತ ಬಲವಂತ ಹೇರಿಕೆಗೆ ಮುಂದಾದಾಗಲೂ ಏಳುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಮಾಧ್ಯಮದ ನಡುವಿನ ದ್ವಂದ್ವ ನಿಲುವು. ಇದು ಆಯಾ ಭಾಷಾ ಪ್ರೇಮಿಗಳ ನಡುವೆ ನಡೆಯುವ ಒಂದು ಚರ್ಚೆಯ ಹೊರತು ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಪರಿಹಾರವಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಅರಿವಿಗೆ ಭಾಷೆ ಸಾಧನವೇ

ಹೊರತು ಮಾಧ್ಯಮವಲ್ಲ ಹಾಗಾಗಿ ಜಗತ್ತಿನ ದರ್ಶನಿಕರಾದಿಯಾಗಿ ಈ ವರೆಗಿನ ಎಲ್ಲಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಕುರಿತ ನೀತಿಗಳು ಕೂಡ ಆಯಾ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗೆ ಮನ್ನಣೆ ಕೊಟ್ಟಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಂಶೋಧನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುವುದು ಈ ಲೇಖನದ ಮುಖ್ಯ ಆಶಯ.

KEYWORDS:

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳು, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ರಾಷ್ಟ್ರ ಭಾಷೆ, ಕುಲಪತಿ.

ಉದ್ದೇಶಗಳು:

ಜಾಗತಿಕವಾದ ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆ ಕೂಡ ಮನುಕುಲದ ಭವ್ಯ ಸಂಪತ್ತು. ಅದನ್ನು ಉಳಿಸಿ ಬೆಳೆಸಬೇಕಾದ ಗುರುತರವಾದ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಮೇಲೂ ಇರುವುದರಿಂದ ಭಾಷಾ ಮಾಧ್ಯಮದ ಬಲವಂತ ಹೇರಿಕೆಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕುಗ್ಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಅಷ್ಟೇ ಅಪರಾಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಭಾರತೀಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಯೂ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಆಸ್ತಿ ಅದನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶಿಕ್ಷಣದ ನೀತಿಯು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದಿವೆ. ಭಾರತೀಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ 21 ನೇ ಶತಮಾನದ ಮೊದಲ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿಯಾಗಿದ್ದು, ಭಾರತದ ಮುನ್ನೋಟದ ಕನ್ನಡಿಯಾಗಿದೆ. “ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಪ್ರಾಚೀನ ಪರಂಪರೆ ಮತ್ತು ಸನಾತನವೆನಿಸಿದ ಭಾರತೀಯ ಜ್ಞಾನಸಂಪತ್ತು ಮತ್ತು ಚಿಂತನಾಶಿಲತೆ ಈ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ದಾರಿದೀಪವಾಗಿದೆ. ಜ್ಞಾನ, ವಿವೇಕ ಅಥವಾ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಹಾಗೂ ಸತ್ಯ ಇವು ದರ್ಶನಿಕ ಚಿಂತನೆಯ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಸಾಧನೆಯ ಗುರಿಗಳಾಗಿದ್ದವು”¹ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಆಯಾ ಭಾಷೆಗಳ ಹಿನ್ನೆಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಒಳಗು ಮಾಡುವುದು ಇಲ್ಲಿ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ.

ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ನಿರ್ದೇಶಿಸುವ ಮೂಲ ತತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಬೋಧನೆ ಮತ್ತು ಕಲಿಕೆ ಎರಡರಲ್ಲೂ ಬಹುಭಾಷೀಯತೆ ಮತ್ತು ಭಾಷಾ ಶಕ್ತಿ ಇವುಗಳಿಗೆ ಪೋಷಾಹ ನೀಡುವುದು ಕೂಡ ಒಂದಾಗಿದ್ದು, ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ “ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ, ಬೋಧನಾಕ್ರಮ ಮತ್ತು ನೀತಿ ಇವುಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ವೈವಿಧ್ಯ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂದರ್ಭಗಳಿಗೆ ಗೌರವ ನೀಡುವುದು ಅಗತ್ಯ. ಶಿಕ್ಷಣ ಎಂಬುದು ಬದುಕಿನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಬೇಕು”² ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆ ಮತ್ತು ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದಾಗಿದೆ.

ಭಾರತೀಯ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ

ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಧ್ಯಮದ ಬಳಕೆ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನದ ವಿಸ್ತಾರತೆಯನ್ನು ಶೇಷ್ಠ ಶಿಕ್ಷಣ ತಜ್ಞರ ಹಾಗೂ ದರ್ಶನಿಕರ ಮಾತುಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸಿ ಚರ್ಚೆಗೆ ಒಳಗು ಮಾಡುವುದು ಈ ಲೇಖನದ ಬಹು ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನವು ಕನ್ನಡ ಮಾತೃಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಮಾಧ್ಯಮದ ಅನುಷ್ಠಾನ ಕುರಿತ ಚಿಂತನೆಗಳ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿದೆ.

ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಥವಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ತನ್ನ ಜ್ಞಾನದ ವಿಸ್ತರಣೆಗೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೊದಲ ಭಾಷೆ ತನ್ನ ಮಾತೃ ಭಾಷೆಯೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬೋಧನೆ ಮಾಡಿದರೂ ಅದನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ತನ್ನ ಮೊದಲ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತುಲನೆ ಮಾಡಿ ವಸ್ತು ವಿಷಯವನ್ನು ಅರಿವಿಗೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಮಾತೃ ಭಾಷೆಯೇ ಮೂಲ ಬೇರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನವು ಮಾತೃ ಭಾಷಾ ಬೋಧನ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿರುವುದು ಇಲ್ಲಿನ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮುಖ್ಯವಾದುದು.

ಸಂಶೋಧನಾ ವಿಧಾನ (Research Methodology)

ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನದ ವಿಷಯ ವಸ್ತು ಸಂಶೋಧನಾ ಮಾನದಂಡಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣಾತ್ಮಕ, ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ತೌಲನಿಕ ವಿಧಾನಗಳ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿದೆ.

ಮಾತೃ ಭಾಷಾ ಮಾಧ್ಯಮದ ಮೂಲ ಬೇರುಗಳು ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನದ ವಿಸ್ತಾರತೆ ಕುರಿತ ದರ್ಶನಿಕರ ಚಿಂತನೆಗಳು:

ಏಕೀಕರಣದ ಜೊತೆ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕನ್ನಡ ಮಾಧ್ಯಮದ ಸಮಸ್ಯೆಯೂ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ರಿಂಗಣಿಸತೊಡಗಿತು. ಕನ್ನಡದ ತನುಮನಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ಪಡೆಯಬೇಕು ಎನ್ನತೊಡಗಿತು. ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸಂಸ್ಥಾಪಕ ಮಹನೀಯರಾದ 'ಶ್ರೀಮಾನ್' ನಾಲ್ವಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯ' ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಮೊದಲನೆಯ ಸೆನೆಟ್ ಸಭೆಯ ಮುಂದೆ 1918ರಲ್ಲಿ 'ಕನ್ನಡ' ಕುರಿತು ಈ ರೀತಿ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದರು. "ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನು ಕೊಡಲು ಮಾಡಿರುವ ಏರ್ಪಾಡಿನಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸಹಜ ಕುತೂಹಲವಿದೆ. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ಕೂಲುಗಳಲ್ಲೂ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲೂ ದೇಶ ಭಾಷಾ ವ್ಯಾಸಂಗವು ಮೂಲೆಗೆ ಬೀಳುವುದೇ ಬಹಳ ಹೆಚ್ಚೆಂದು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಬಲ್ಲೆವು. ಈಗ ಇರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸಮಗ್ರವೂ, ಅವಿಚಿನ್ನವೂ

ಆದ ವ್ಯಾಸಂಗಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಮೈಸೂರಿನೊಳಗೆ ಆಡುವ ಮಿಕ್ಕ ದಕ್ಷಿಣಾತ್ಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲೂ ಅವಕಾಶಕೊಡಲು ನಮ್ಮ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನನಗೆ ಸಂತೋಷವುಂಟಾಗಿದೆ”³ ಎಂದರು. ಅದು ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಗಿ ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿಯೆ ಕೈಗೊಂಡ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆಯಲ್ಲದೆ ಕನ್ನಡ ಮಾಧ್ಯಮ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆಗೆ ಮುನ್ನುಡಿಯ ಮಾತುಗಳಾದವು.

ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಉಪಕುಲಪತಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಬ್ರಜೇಂದ್ರನಾಥ ಸೀಲರು 1923ನೇ ನವೆಂಬರ್ 17ರಂದು "Re-organisation committee"ಯ ವರದಿಯನ್ನು ಸೆನೆಟ್ ಸಭೆಯ ಮುಂದೆ ಇಡುತ್ತಾ ಒಂದೆರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡಿದರು. ಆ ಮಾತುಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಕನ್ನಡಿಗರ ಮನದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸುವಂತಹವು. ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಒಂದು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಇಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಗೌರವ ಇರಬೇಕು. ಎನ್ನುತ್ತಾ "The regional aspects of the University will be brought to a proper completion. When we shall be in a position to open a Kannada and oriental side in the University. If and when this is done, the problem of an all-Karnataka university will be solved on proper lines, we may then have an English section as at present. With English as the medium of Instruction and a number of vernaculars including Urdu, Tamil, Telugu, Persian, French, German etc., as second languages. And we may also have a Kannada section with Kannada as the medium of instruction and examination and presently also as the language of text book in certain subjects until Kannada is ready"⁴ ಅನ್ನುವ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಕಡ್ಡಾಯ ಭಾಷೆಯಾಗಿ, ಎಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರಬೇಕೆಂಬುದಾಗಿ ಅವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಇನ್ನು ಐದು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ, ಕೊನೆಯ ಪಕ್ಷ ಎರಡು ಕಾಲೇಜುಗಳನ್ನಾದರೂ 'Experimental' ಕಾಲೇಜುಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಬೇಕೆಂದು ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿದೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದರು. ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಭಾಷೆ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಅದು ಆ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ಪಡೆಯಬೇಕು. ಅದು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕನ್ನಡ ಓದುವವರಿಲ್ಲ ಬರೆಯುವವರಿಲ್ಲ ಹೆಸರು 'ಕನ್ನಡ ದೇಶ' ಎನ್ನುವ ಹಾಗಾಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಜನಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸ್ವಭಾವಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಬಂದಿರಬಹುದಾದ

ಔದಾಸೀನ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಯಾವ ಯಾವುದೋ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಮಾಡುತ್ತ ನಡೆಯುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕನ್ನಡವು ಬಲಿಯುವುದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಏರ್ಪಾಡನ್ನು ಮಾಡಲು ಆಸಕ್ತಿ ವಹಿಸಬೇಕಾದವರು ಕೇವಲ ಮೈಸೂರು ದೇಶಿಯರೇ ಅಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಕರ್ಣಾಟಕದ ಸಕಲಭಾಗಗಳವರೂ ಯೋಚಿಸಿ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಕನ್ನಡ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಶಸ್ತ ಕೊಡದೆ ಹೋದರೆ ಮತ್ತಾವ ದೇಶದವರು ಕೊಡಬೇಕು? ಈಗ ಮೈಸೂರು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅವರವರ ಮನೆಯ ಮಾತು ಯಾವುದಾದರೂ ಆಗಿರಲಿ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಅರಿಯದವರು ಎಷ್ಟು ಜನರಿದ್ದಾರೆ? ಬಹು ಸ್ವಲ್ಪ, ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಬಂಧಪಡಿಸಿದರೆ ಇಂಥವರ ಮಕ್ಕಳು ಮೊದಲಿನಿಂದ ಕನ್ನಡವನ್ನೇ ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥವರೆಲ್ಲರೂ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಕನ್ನಡವನ್ನು ಕಲಿಯಲು ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟು ಅವಕಾಶಕೊಟ್ಟು 1935ನೇ ಇಸವಿಯಿಂದ ಕನ್ನಡವನ್ನು ನಿರ್ಬಂಧವಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಓದಬೇಕು ಎಂದು ವಿಧಿಸಬಹುದು. ಇದರಿಂದ ಇತರರು ತಮ್ಮ ಮಾತನ್ನೇನು ಮರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಮಾತಿನ ಮೇಲೆ ಅಷ್ಟು ಮಮತೆಯಿದ್ದರೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಓದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವರ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಐಚ್ಛಿಕವಾಗಿ ಮಾಡೋಣ. ಅಂಥ ಆಸಕ್ತಿ ಇರುವವರು ಅವುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಓದಿ ಪಂಡಿತರಾಗಲಿ, ಭಾಷಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ಹೊಸ ಹೊಸ ವಿದ್ಯಾಪೀಠಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತಿರುವಾಗ ನಮ್ಮ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಶಸ್ತ ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ಅಸ್ವಾಭಾವಿಕವೂ ದೇಶಕಾಲ ವಿರುದ್ಧವೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಕಳೆ ಕೀಳದಿದ್ದರೆ ಪೈರು ಹೇಗೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ? ಎನ್ನುವ ಮಾತುಗಳು ಅಂದು ಕೇಳಬಂದವು. ಇದರಂತೆ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಕೂಡ ಅದು ಬೆಳೆಯಬೇಕಾದರೆ ಕನ್ನಡ ಮನಗಳು ಒಟ್ಟಾಗಿ ದೃಢಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಿ ಮುನ್ನಡೆಯಬೇಕು. ಹಾಗಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ಉಳಿವು ಸಾಧ್ಯ.

ಅನಂತರ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಪ್ರಸಾದದ ಹೊಸಲಿನ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಒಳಕ್ಕೆ ಕರೆತಂದು ಅದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಗೌರವಿಸಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿದು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸೆನೆಟ್ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಒಳಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಕೂರಿಸಬೇಕೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಲಾಯಿತು. ಆ ತೀರ್ಮಾನದ ಪ್ರಕಾರ ಇಂಟರ್ ಮೀಡಿಯಟ್ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ವ್ಯಾಸಂಗವು ಅವಶ್ಯಕವೆಂದೂ ಬಿ.ಎ. ಮುಂತಾದ ಮಿಕ್ಕ ಎಲ್ಲಾ ಮೇರಗತಿಯ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಿಗೂ ಕನ್ನಡ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳ ವ್ಯಾಸಂಗದ ಮೇಲೆ ಉಪನ್ಯಾಸ ಲೇಖನಗಳು ಇರತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಲಾಯಿತು. ಹೊಸಗನ್ನಡದ ಉದಯ ತನ್ನಿಂದ ತಾನೆ ಉದಯವಾದುದಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಮಹನೀಯರ ಕೊಡುಗೆಯೂ ಇದೆ. “ಒಂದೇ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ, ಹೊಸಗನ್ನಡ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಶ್ರೀ ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರವರ

ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಉಷಃಕಾಲ ತೋರಿ, ಶ್ರೀಮಚ್ಚಾಮರಾಜವೊಡೆಯರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅರುಣೋದಯವಾಗಿ, ಶ್ರೀಮನ್ನಾಲ್ವಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ ಉದಯದೊಡನೆ ಸೂರ್ಯೋದಯವಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು”⁵ ಇದರ ಬೆನ್ನಲೆ ಅಂದು ಕನ್ನಡ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಎಂದು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದ 'ಭಾಷಜೀವಿನೀ ಪಾಠಶಾಲೆ, ದಕ್ಷಿಣ ದೇಶಕ್ಕೆಲ್ಲಾ, ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನು ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿರುವ 'ಸಂಸ್ಕೃತ ಮಹಾಪಾಠಶಾಲೆ'. ಮೈಸೂರಿನ ಭಾಷಾ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಮೈಸೂರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಜ್ಞಾನ ವಿಶೇಷಾಧಿಗಳು ಇವುಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲು ಏರ್ಪಟ್ಟ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಪ್ರಜಾ ಸಾಮಾನ್ಯರ ಅಂಧಕಾರವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಅವರನ್ನು ವಿದ್ಯಾವಂತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಾವಿರಾರು ಸ್ಕೂಲುಗಳು 'ಕನ್ನಡದ ಕಣ್ಣದು-ಮೈಸೂರು' ಎಂದು ಹೇಳುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದವು.

ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಮಾಧ್ಯಮವು ಮೊಳೆತು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅದರ ಸೊಗಸು ತಿಳಿಯುವಂತಾಗಬೇಕೆಂದು ಭಿನ್ನಿಸಲಾಯಿತು. ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಸ್ಥಿತಿ ಕಂಡು ಎ.ಆರ್.ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಲೂಯಿ ರೈಸ್ ನಿಧನದ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿದು ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕದಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯುತ್ತಾ “ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದು ಅದರ ಉಪ್ಪನ್ನು ಮಣಗಟ್ಟಲೆ ತಿಂದವನೂ ಕನ್ನಡ ದೇಶಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟು ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿರುವುದು ಅಪರೂಪವೆಂದು ಉದ್ಧರಿಸಿದರು. ರೈಸ್ ಅವರು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಮೃತ್ಯುಶಯ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಪವಡಿಸಿರುವಾಗ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಿಂದ ಹೋದವರೊಬ್ಬರು ಸೌಜನ್ಯ ಸಭ್ಯತೆಗಳಿಂದ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡತೊಡಗಿದರು. ಆಗ ರೈಸರು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಇರಲಿ, ದಯವಿಟ್ಟು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೇ, ಮಾತನಾಡಿ ಅದನ್ನು ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ಆಸೆಯಾಗಿದೆ. ಅಹಾ ಕನ್ನಡ! ಎಷ್ಟು ಮಧುರ, ಎಷ್ಟು ಮಧುರ ಎಂದು ಆನಂದಿಸಿದರು”⁶ ಈ ಒಂದು ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾ ಕನ್ನಡದ ಮೇಲೆ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಈ ಅಭಿಮಾನವಿದೆಯೆ? ಎಂದು ಕಟುವಾಗಿ ನುಡಿದರು. ಇದು ಅಂದಿನ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಮಾಧ್ಯಮದ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಲು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿತು. ಅಲ್ಲದೆ ಕನ್ನಡಿಗರಾದ ನಾವೇ ಕನ್ನಡವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವಾಗ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೇವೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿ. ಜನತೆಯನ್ನು ಕನ್ನಡ ಮಾಧ್ಯಮದ ಕಡೆ ತಿರುಗುವಂತೆ ಮಾಡಿತು.

“ಜೇನು ನನ್ನನ್ನು ಕಡಿದರೆ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಜನಕ್ಕೆ ಜೇನುತುಪ್ಪ ದೊರಕಿದರೆ ಸರಿ” ಎಂದು ಕನ್ನಡ ನವೋದಯದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಸೇನಾನಿಯಾಗಿ ದುಡಿದವರು ಎ.ಆರ್. ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರಿ. ರಾಜಾಶ್ರಯದಲ್ಲೇ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಕನ್ನಡ ಇಂಗ್ಲಿಷರ ಆಕ್ರಮಣದ ಅನಂತರ ತನ್ನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಾಗ 'ಕನ್ನಡದ ಕಣ್ಣು' ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಕನ್ನಡದ ರತ್ನ ಸಿಂಹಾಸನದ ನೆಲೆಯಾದ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿಯೂ ಕನ್ನಡದ ಸ್ಥಿತಿ ಚಿಂತಾಜನಕವಾಗಿತ್ತು. ಅಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಕಟ್ಟಾಳುವಾಗಿ ದುಡಿದವರು

ಎ.ಆರ್. ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರಿ. ಅವರ ಪ್ರಯತ್ನದ ಫಲವನ್ನು ನಾವು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡದ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿ ವಿಗ್ರಹದ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಸಂಚು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎ.ಆರ್. ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಈ ವೀರ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿದರು. “ಕನ್ನಡಿಗರೇ ನೀವು ಮಾತ್ರ ನಿಮ್ಮ ಕನ್ನಡದ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ, ಮೋಹಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಬೇಡಿ, ವಿಚಾರಮಾಡಿ, ನಿಮ್ಮ ಕನ್ನಡದ ಅಭಿಮಾನವೆಂಬ ಕಾಮಧೇನು ಎಚ್ಚರವಾಗಿದ್ದರೆ, ಬ್ರಹ್ಮದಂಡ ಮುಂದೆ ಇದ್ದರೆ, ನಮ್ಮನ್ನು ಯಾವ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರ ಹಿಂದಿ ಪಡೆಯೂ ಏನೂ ಮಾಡಲಾರದು, ಕನ್ನಡಿಗರ ಅಭ್ಯುದಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಪ್ರಥಮ ಸ್ಥಾನ ಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ, ಪೋಷಣೆ ಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಅದು ಹಿಂದಿಯ ದ್ವೇಷ ಆಗದು, ಸಂಸ್ಕೃತ ವೈರವೂ ಆಗದು, ಇಂಗ್ಲಿಷಿನ ಸೇಡೂ ಆಗದು”⁷⁷ ಎನ್ನುತ್ತಾ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಬಳಸಿ ಬೆಳೆಸಲು ಅನುವಾಗುವಂತೆ ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಸಂಪಾದಕೀಯ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆದರು.

ಇದೆಲ್ಲದರ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಕನ್ನಡ ಮಾತೃಭಾಷೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಶ್ರಮಿಸತೊಡಗಿತು. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಉಪಕುಲಪತಿಗಳಾದ 'ರೆವರೆಂಡೆ ಆಂಡ್ರೂಸ್' ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ “ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವು ಮಾತೃಭಾಷೆಗೆ ಈ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ ಸರ್ಕಾರವೂ ಅದನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿ ಕೋರ್ಸು ಕಛೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತೃಭಾಷೆಯನ್ನೇ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದೆಂದು ಆದೇಶಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈ ಹೊಸ ಏರ್ಪಾಟಿನಿಂದ ಆಗುವ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ನಾವು ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡಬಹುದು. ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿ ಇಂಡಿಯಾ ದೇಶದ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರಿಗೆ ಉಂಟಾಗುವುದಲ್ಲದೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಕ್ಕೂ ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೂ ನಡುವೆ ಇರುವ ಕೋಟಿಯ ಗೋಡೆ ಒಡೆದು ಪುಡಿಪುಡಿಯಾಗುವುದು”⁷⁸ ಎಂದರು. ಇಂಥ ವೀರ ನುಡಿಗಳು ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಭಿಮಾನ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಅಲ್ಲದೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವು ಕನ್ನಡ ಮಾಧ್ಯಮದ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಮುಂದಾಯಿತು. ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಿ' ಎನ್ನುವ ಕೂಗು ಉಲ್ಬಣವಾಯಿತು. ಅದು ಕನ್ನಡ ಮಾಧ್ಯಮದ ಪ್ರೇರೇಪಣೆಗೆ ಬಹುವಾಗಿ ಹೆಗಲೆಣೆಯಾಗಿ ನಿಂತಿತು. “ಸರ್ಕಾರದ ಸಮಗ್ರ ಆಡಳಿತ ಕಾವ್ಯ ಮತ್ತು ಅದರ ಬೌದ್ಧಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೇ ನಡೆಯುವುದು ಮುಂದುವರಿದರೆ, ಅಂಥ ಸರ್ಕಾರ ಯಾರ ಹಿತರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ? ಯಾವ ಪಕ್ಷದ ಕಡೆ ಅದು ವಾಲುತ್ತದೆ? ನಲವತ್ತು ಕೋಟಿ ಭಾರತೀಯರಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ನಲವತ್ತು ಲಕ್ಷ ಜನರಿಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನ ಸಂಪರ್ಕವಿದೆ. ವಿಶೇಷ-ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನುಳ್ಳ ಈ ನಲವತ್ತು ಲಕ್ಷ ಜನತೆಯ ಮೇಲೆ ಸರ್ಕಾರದ ಕಣ್ಣು, ಉಳಿದವರಿಗೆ ಅದು ಬೆನ್ನು ತಿರುಗಿದೆ. ನಲವತ್ತು ಕೋಟಿ ಕೆಳ ವರ್ಗದವರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಅಲಕ್ಷಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅವರ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರವಿಲ್ಲ. ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾದುದು ನಲವತ್ತು ಲಕ್ಷದ ಹಿತರಕ್ಷಣೆ, ಈ ನಲವತ್ತು ಲಕ್ಷ ಜನತೆಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಅಖಿಲ ಭಾರತೀಯ ಸ್ವರೂಪವೂ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯೂ ಇರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ”⁹ ಎಂದು ರಾಮಮನೋಹರ ಲೋಹಿಯ ಅವರು ಕಲ್ಕತ್ತದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಸಭೆಯನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ಮಾಡಿದ ಭಾಷಣ ಇಂದಿಗೂ ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಇದು ಕನ್ನಡ ಮಾಧ್ಯಮದ ಮೇಲೆ ಬಹಳ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿತು. 1958ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 60 ವರ್ಷದ ಕೆಳಗೆ ಎದ್ದ ಆಡಳಿತ ಭಾಷೆಯೂ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಯೇ ಆಗಿರಬೇಕು ಎಂಬುದು ಇಂದಿನ 125 ಕೋಟಿ ಭಾರತೀಯ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನೋಡಿದರೆ ಇಂದಿಗೂ ಹಾಗೆಯೇ ಇರುವುದನ್ನು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಕೂಡ ಹೊರತಲ್ಲ. ಇಂದಿಗೂ ಸರ್ಕಾರದ ಆಡಳಿತ ಭಾಷೆ ಕನ್ನಡವೇ ಆಗಬೇಕು ಎಂಬುದು ಬರಿಯ ಮಾತಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿದೆ.

ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಧಾನಿ ಪಂಡಿತ್ ನೆಹರು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾ “ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಪ್ರಮುಖ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿರುವುದನ್ನು ನಾನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರೆ, ಅದು ಹಿಂದಿ ಅಥವಾ ಇನ್ನಾವುದಾದರೂ ಪ್ರಾಂತ್ಯ ಭಾಷೆಯೇ ಆಗಬೇಕು. ಆಗ ಮಾತ್ರ ನಾವು ನಮ್ಮ ಜನಜೀವನದೊಡನೆ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ಸರ್ವತೋಮುಖವಾದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ನೆರವಾಗುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ”¹⁰ ಎಂದದ್ದು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳ ಮೇಲೂ ಪರಿಣಾಮಬೀರಿತು. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಬಹಳ ಬೇಗ ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತವಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಮಾಧ್ಯಮ ಬಳಕೆಗೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು. 16-11-1953ರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸೆನೆಟ್ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಕೂಡಲೇ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಲಿ ಎಂಬ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಸಿ, ಅದನ್ನು ವಾರ್ತನುಮತದಿಂದ ಅವಿರೋಧವಾಗಿ ಒಪ್ಪಲಾಯಿತು. ಇದೆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ‘ಶ್ರೀ ಭೀಮಪ್ಪನಾಯಕ’ ಎಂಬುವವರು “ನಮ್ಮ ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಈಗ ಅಭ್ಯಸಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಇನ್ನು ನಾಲ್ಕಾರು ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ಮುನ್ನವೇ ಕಲಿಯ ಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಅಗತ್ಯವಾದ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳಿಲ್ಲ, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪದಗಳಿಲ್ಲ ಎಂಬ ನೆವಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಬದಲು, ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವಷ್ಟು ಸರಕಿನಿಂದಲೇ ಕನ್ನಡ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ಇಂಟರ್ ದರ್ಜೆಯಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು, ಕನ್ನಡವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವವರಿಗೆ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲ!”¹¹ ಎಂದ ನಿಲುವುಗಳು ಕನ್ನಡ ಮಾಧ್ಯಮದ ಬಗೆಗಿನ ಅಭಿಮಾನ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇತರರನ್ನು ಆ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವ ವೀರ ನುಡಿಗಳಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಮುಂದುವರೆದು “ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯು

ರಾಷ್ಟ್ರಭಾಷೆಯಾದ ಮಾತೃಕೆ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಮೂಲೆಗೊತ್ತರಿಸಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವೇನಿಲ್ಲ. ಹಿಂದಿಯು ಕನ್ನಡದ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಲಾರದು” ಎಂದರು. ಎಲ್. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯ “ಕನ್ನಡ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ಕೂಡಲೇ ಜಾರಿಗೆ ತರಬೇಕು. ಭಾಷೆ ಜನಜೀವನಗಳಿಗೆ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಯನ್ನೇ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ವಿದ್ಯೆಯ ಮಟ್ಟವು ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ” ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು. ಇವು ಕನ್ನಡ ಮಾಧ್ಯಮದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ನೂರ್ಮಡಿಸಿದವು.

ದೇಶದ ಹಿತದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕನ್ನಡ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ಕೂಡಲೇ ಜಾರಿಗೆ ತರಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅದರಂತೆ ಆ ಕಡೆ ಯೋಚಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಅಂದಿನ ಸಾಂಘಿಕ ಸಂಗತಿಗಳು ಪ್ರೇರೇಪಣೆ ನೀಡಿದವು. “ಐವತ್ತು ವರ್ಷದ ಹಿಂದೆ ಸರ್ ಮೋಕ್ಷಗುಂಡಂ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯನವರು ಜಪಾನಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಅಲ್ಲಿಯ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಓದಿಕೊಂಡು ಜಪಾನಿನಲ್ಲಿ ಪಾಠ ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಓದಿ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದ ಜಪಾನ್ ಹೊಸ ಕಾಲದ ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಮುಂದುವರೆಯಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ಅಂಥ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಕ್ತರು ನೆನೆಯಬೇಕು”¹² ಎನ್ನುವ ಸಂಪಾದಕೀಯದಲ್ಲಿನ ಮಾತುಗಳು ಕನ್ನಡ ಮಾಧ್ಯಮದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆಗೆ ಬಹುವಾಗಿ ಸ್ಪಂದಿಸಿದುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಸಾಗಿಬಂದ ಮಾಧ್ಯಮದ ಅಳವಡಿಕೆಯ ಬೆಳೆವಣಿಗೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ 1956ರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡವು ಸಿಂಹಾಸನವೇರಿತು. “ಮುಂದಿನ ವರ್ಷದಿಂದ (1956) ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಮೊದಲನೆಯ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ದೊರಕಬೇಕೆಂದು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ನಿರ್ಧರಿಸಿರುವುದು ಶ್ಲಾಘನೀಯ ವಿಷಯ. ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ತನ್ನ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಾಸನವೇರುವ ಶುಭಮಹುರ್ತು ಬಹುಬೇಗ ಬರಲಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುವ ಕನ್ನಡಿಗರ ಹೃದಯ ಸಂತಸದಿಂದ ತುಂಬುವಂತಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಶುಭೋದಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡವು ಪ್ರಥಮ ಭಾಷೆಯಾಗಲೆಂದು ಕನ್ನಡಿಗರು ಹಾರೈಸುತ್ತಾರೆ. ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಪ್ರಕಟಣಾ ಶಾಖೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಹಾಗೂ ಇತರ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಸ್ವತ್ಯಾಹವಾದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತ್ವರಿತ ಆಗಮನದಿಂದ ಮುನ್ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಪರಭಾಷೆಯಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಜನೆ ಮಾಡುವ ಕೃತಕ ಕರ್ತ ವಿಧಾನ ಬೇಗ ತೊಲಗಿ ದೇಶಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವ ಸಹಜವೂ ಪುಷ್ಟಿಕರವೂ ಆದ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಜನತೆ ಸರ್ವತೋಮುಖವಾದ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವಂತಾಗುವುದು ನಾಡಿನ ಅಭ್ಯುದಯದ ಸೂಚನೆಯಾಗಿದೆ” ಎಂದಿತು. ಇದು ಕನ್ನಡಿಗರೆಲ್ಲರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ

ಹರ್ಷ ತಂದಿತು. ಕನ್ನಡ ಮಾಧ್ಯಮದ ಅನುಷ್ಠಾನ ವರದಾನವಾಗಿ ಬಹುಉಪಯುಕ್ತವಾಗುವ ಮೂಲಕ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯಗಳೆರಡರ ಏಳಿಗೆಗೆ ಶ್ರಮಿಸಿದ್ದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ಕುವೆಂಪು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕುಲಪತಿಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಕನ್ನಡ ಮಾಧ್ಯಮದ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿದರು. ಅವರ ಬಹುದಿನಗಳ ಕನಸು ನನಸಾಯಿತು. ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರದ್ವಕ್ಷರಾಗಿದ್ದ ಬಾಬು ರಾಜೇಂದ್ರಪ್ರಸಾದರು ರಷ್ಯಾ ಪ್ರವಾಸ ಪೂರೈಸಿಕೊಂಡು ಹಿಂತಿರುಗಿದ ಮೇಲೆ ನಾಲ್ಕಾರು ಕಡೆ ಹೇಳಿದ ಮಾತು ನಮ್ಮ ದೇಶದ ನಾಯಕ ಶಕ್ತಿಗಳ ಮನಸ್ಸು ಎತ್ತ ಹರಿಯುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ. “ತಾವು ರಷ್ಯಾ ದೇಶದ ಪ್ರವಾಸದಲ್ಲಿ ಕಲಿತುಕೊಂಡು ಬಂದುದು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಎರಡು ಪಾಠಗಳನ್ನು ಒಂದು ಅಲ್ಲಿನ ಜನತೆಗೆ ಕಾಯಕಲ್ಪದಲ್ಲಿರುವ ಏಕಾಗ್ರ ಶ್ರದ್ಧೆ, ಮತ್ತೊಂದು ವಿವಿಧ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಉನ್ನತ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ದೊರಕಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಾರ್ಥಕ ನಮ್ಮ ಈ ನಾಡು ಈ ಎರಡು ಅಂಶಗಳ ಮಾರ್ಗಶರ್ಕನ ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬುದು ಅವರ ಆಶಯ”¹³ ಇದನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಆಚರಣೆಗೆ ತಂದವರು ಕೆ.ವಿ.ಪುಟ್ಟಪ್ಪ. ಅದರಂತೆ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಕನ್ನಡ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತಂದಿತು.

1963ನೆಯ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ಸಮಾವೇಶವಾಗಿದ್ದ ಮೈಸೂರು ವಿಧಾನಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಆಡಳಿತ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಅಂಗೀಕರಿಸುವ ಮಸೂದೆಯನ್ನು ಬಹುಮತದಿಂದ ಒಪ್ಪಲಾಯಿತು. ಇದು ಭಾಷಾ ಮಾಧ್ಯಮದ ಅನುಷ್ಠಾನದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವಾಗಿ ಬಂದಿತು. ಕೆ.ವಿ.ಪುಟ್ಟಪ್ಪವರು ಉಪಕುಲಪತಿಗಳಾಗಿದ್ದಾಗ ಕನ್ನಡ ಮಾಧ್ಯಮದ ವಿಚಾರವಾಗಿ ದೃಢ ನಿಲುವು ತಾಳಿದ್ದರು. 1966ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾದ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಶಕ್ತಿ ಕೇಂದ್ರವಾಯಿತು. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಮಾಧ್ಯಮದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವಾಗಿ ಅದು ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸತೊಡಗಿತು. ಹೀಗೆ ಸಾಗಿಬಂದ ಕನ್ನಡ ಮಾಧ್ಯಮದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆಯು ಇತಿಹಾಸದ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿಡಬೇಕಾದುದು.

ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಚಕ್ರವನ್ನು ಭಾರತ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹರಿಯಬಿಟ್ಟ ಮೇಕಾಲೆ ಕೂಡ “ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ದೇಶಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿವು ಮೂಡಬೇಕೆಂದು ಹಾರೈಸಿದನು. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕಲಿತವರು ದೇಶಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಪರಿಪುಷ್ಟಿಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂದು ವಿವೇಕ ಹೇಳಿದನು.”¹⁴ ಭಾರತದ ಮೊದಲ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಆಯೋಗವಾದ ಹಂಟರ್ ಆಯೋಗವು (1872) ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವು ಸ್ವದೇಶಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿತು. 1904 ರಲ್ಲಿ ನೇಮಕವಾದ ಕರ್ಜನ್ ಆಯೋಗವು

ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಗೆ ಬಹಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಇರುವುದನ್ನು ಕಟುವಾಗಿ ಟೀಕಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೇ, ಬೌದ್ಧಿಕ ಬೆಳೆವಣಿಗೆಗೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿತು.

ಮೂಲ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಥವಾ ವಾರ್ಧಾ ಶಿಕ್ಷಣ (1935) ಉಚಿತ ಮತ್ತು ಕಡ್ಡಾಯ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು 7 ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ನೀಡಬೇಕೆಂದು, ಮಾತೃಭಾಷೆ ಬೋಧನಾ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಿತು. ಜೊತೆಗೆ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತೃಭಾಷೆಗೆ ಪ್ರಥಮ ಸ್ಥಾನ ಸಿಗಬೇಕೆಂದೂ ಗಾಂಧೀಜಿ ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು. ಮಾತೃಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ, ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಬಹುದು. ಇದು ಸಹಜವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂದರು. 1094 ರ ಸದರ್ಜೆಂಟ್ ಆಯೋಗ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತೃಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೋಧನೆ ನಡೆಯಬೇಕು. ಆದರೂ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಎರಡನೆಯ ಭಾಷೆಯಾಗಿರಬೇಕೆಂದಿತು. 1966ರಲ್ಲಿ ನೇಮಕವಾದ ಕೊರಾರಿ ಆಯೋಗ “ಉತ್ತಮ ಭಾಷಾ ನೀತಿಯೂ ಐಕ್ಯತೆ ತರುವುದು. ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತೃಭಾಷೆ ಬೋಧನಾ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಬೇಕು. ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ತಾಂತ್ರಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಮಾತೃಭಾಷೆಗೆ ಭಾಷಾಂತರವಾಗುವ ಹಾಗೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳು ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಹೊರಬೇಕು. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಬೋಧನಾ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿದರೂ ಕ್ರಮೇಣ ಕೈಬಿಡಬೇಕು. ರಾಷ್ಟ್ರಭಾಷೆಯಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಹಿಂದಿಭಾಷೆಯನ್ನು ಕ್ರಮೇಣ ಬೋಧಿಸಬೇಕು ಎಂದಿದೆ.”¹⁵ 1986 ರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿಯು 6ನೇ ತರಗತಿಯಿಂದ 8ನೇ ತರಗತಿಯವರೆಗೆ ಅವರ ಮೂಲ ಬೋಧನಾ ಮಾಧ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸುವುದು. ಈ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ತ್ರಿಭಾಷಾ ಸೂತ್ರ ಅಳವಡಿಕೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತು ನೀಡಲಾಗುವುದು ಎಂದಿತು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಶಿಕ್ಷಣದ ನಿಯೋಗಗಳ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆ ಮಾತೃಭಾಷೆಗಳ ಬೋಧನೆಯ ಮಹತ್ವದ ಕಡೆಗೆ ಇದ್ದಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿಯಿಂದ ಅನೇಕ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳು ಅವನತಿಯ ಹಾದಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತವೆ ಎಂಬ ಕೂಗು ಎಲ್ಲೆಡೆ ಕೇಳುತ್ತಲೇ ಇದೆ. ಆದರೆ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ ಈ ಮಾತು ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ದೂರ ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿರುವ ಅಂಶಗಳಿಂದಲೇ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಬಹುಭಾಷೀಯತೆ ಮತ್ತು ಭಾಷಾಶಕ್ತಿ ಕುರಿತ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿಯ ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆಗೆ ಒಳಗು ಮಾಡಿದರೆ ಅದರ ವಾಸ್ತವಿಕತೆ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. “ಮನೆಭಾಷೆಯೆಂದರೆ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಮಾತೃಭಾಷೆ ಅಥವಾ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಮುದಾಯಗಳು ಆಡುವ ಭಾಷೆಯೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ವಾಸ್ತವ ಸಂಗತಿ

ಎನೆಂದರೆ ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಬಹುಭಾಷಿಕ ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಮನೆಯ ಕೆಲವರು ತಮ್ಮದೇ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಮನೆ ಮಾತನ್ನು ಬಳಕೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಈ ಭಾಷೆ ಮಾತೃಭಾಷೆ ಅಥವಾ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಿಂತ ಬೇರೆಯದೇ ಆಗಿರಬಹುದು. ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಡೇಪಕ್ಷ ಐದನೆಯ ತರಗತಿಯವರೆಗೆ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮುಂದೆ ಎಂದರೆ ಎಂಟನೆಯ ತರಗತಿವರೆಗೆ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮುಂದೆ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮಾಧ್ಯಮದ ಭಾಷೆ/ ಮಾತೃಭಾಷೆ/ ಸ್ಥಳೀಯ ಭಾಷೆ/ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆ ಆಗಿರಬೇಕು. ಇದಾದ ಅನಂತರ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮನೆಭಾಷೆ/ ಸ್ಥಳೀಯ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಒಂದು ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಓದುವಂತೆ ಅವಕಾಶ ಇರತಕ್ಕದ್ದು. ಸರ್ಕಾರಿ ಹಾಗೂ ಖಾಸಗಿ ಎರಡೂ ಬಗೆಯ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಲಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಜ್ಞಾನ ಸೇರಿದಂತೆ ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲೂ ಉಚ್ಚಮಟ್ಟದ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಮನೆಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ/ಸ್ಥಳೀಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ದೊರಕಿಸಿಕೊಡಲಾಗುವುದು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಮಗು ಆಡುವ ಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮ ಇವೆರಡೂ ಎಲ್ಲಿಯೇ ಆದರೂ ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದರೆ, ಅಂತೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕೊರತೆಯನ್ನು ತುಂಬುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಾಗುವುದು”¹⁶ ಎನ್ನುವ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಭಾಷೆಗಳ ಮಹತ್ವ ಅಡಗಿದೆ. ಯಾವುದೇ ಸಮಾಜದ ಜೀವಂತಿಕೆ ಇರುವುದು ಅಲ್ಲಿನ ಸ್ಥಳೀಯ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ. ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಯಾವುದೇ ನೀತಿಗಳು ರೂಪುಗೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅದು ಈ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿಯ ಬಹು ಮುಖ್ಯ ಗುರಿ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶ ಕೂಡ ಆಗಿರುವುದು. ಈ ಸ್ಥಳೀಯ ತತ್ವವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಯೇ ಅದು ಸಾಗಬೇಕು. ಅದು ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಗೋಚರವಾಗುವ ತತ್ವವೇ ಆಗಿದೆ. ನೂತನ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿಯ ಉಪಕ್ರಮವಾದ ಮೂಲಭೂತ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಮತ್ತು ಅಂಕಿ ಪರಿಜ್ಞಾನ: ಕಲಿಕೆಗಾಗಿ ತುರ್ತಾಗಿ ಮತ್ತು ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಪರ್ವಭಾವಿಯಾಗಿರಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿಗಳ ಕುರಿತ ಉಪಬಂಧ 2.3ರಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಂತೆ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಹುದ್ದೆಗಳನ್ನು ಭರ್ತಿ ಮಾಡುವಾಗ “ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅನನುಕೂಲಗಳಿಂದ ತೊಂದರೆಗೀಡಾಗಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ-ಅಧ್ಯಾಪಕ ವ್ಯತ್ಯಯದ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಹಾಗೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಟ್ಟದ ಅನಕ್ಷರತೆ ಇರುವ ಸ್ಥಳಗಳ ಕಡೆಗೆ ತುರ್ತಾಗಿ ಗಮನ ಹರಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಸ್ಥಳೀಯ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಸ್ಥಳೀಯ ಭಾಷೆಗಳ ಪರಿಚಯ ಇರುವಂತಹ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ನೇಮಕ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಕಡೆಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗಮನ ನೀಡತಕ್ಕದ್ದು”¹⁷ ಎನ್ನುವ ಮಾತುಗಳು ಕೂಡ ಸ್ಥಳೀಯ ಮತ್ತು ಮಾತೃ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆಯನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವಾಗ ಭಾರತೀಯ ಎಲ್ಲ ಶಿಕ್ಷಣದ ನೀತಿಗಳ ಮುಖ್ಯ ತತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತೃಭಾಷೆಯ ಮಹತ್ವ ಕುರಿತ ಚಿಂತನೆ ಅಡಗಿದೆ ಎಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಶಾಂತವಾತವರಣವನ್ನು ಕ್ಷುಬ್ಧಗೊಳಿಸುವ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತಿರುವುದು ನಾಡಿನ ದುರ್ದೈವವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಭಾರತ ನಾನಾ

ಭಾಷೆಗಳ ನಾಡು. ದೇಶದ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಷೆಗಳ ರಕ್ಷಣೆಯ ಹೊಣೆ ಸರ್ಕಾರದ ಮೇಲಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮೇಲಿನ ಸಂಶೋಧನಾತ್ಮಕ ನಿಲುವುಗಳಿಂದ ದೃಢಪಡಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಕನ್ನಡ ಮಾಧ್ಯಮದ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕಾಗಿ ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ನಿಯಮಗಳು ಮತ್ತು ಅಳವಡಿಕೆಗಳು:

1. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿಯ ದೂರರ್ಶಿತ್ವವನ್ನು ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿ ಜಾರಿಗೆ ತರುವುದು. ಅಂದರೆ “ಭಾರತ ದೇಶವನ್ನು ಸುಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಸಮಾನತಾ ಮನೋಧರ್ಮ ಹಾಗೂ ಸ್ವಂದನಶೀಲ ಜ್ಞಾನ ಸಮಾಜವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಅಸ್ಥಿತೆಯ ಮೇಲೆ ಆಧಾರಗೊಂಡಿರುವ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೊಂದನ್ನು ಸಾಕಾರಗೊಳಿಸುವುದು ಈ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿಯ ಮಹಾನ್ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ” ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣನೆಗೆ ತರುವುದರೊಂದಿಗೆ, ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುವುದು.
2. ಸ್ಥಳೀಯ ಭಾಷೆಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಒಳನೋಟಗಳನ್ನು ಸಂಶೋಧನೆ ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಬೆಳಕಿಗೆ ತರುವುದು. ಆ ಮೂಲಕ ಸ್ಥಳೀಯ ಅಂಶಗಳಿಗೆ ಮಹತ್ವ ಕೊಡುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು.
3. ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯಲು ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಆಯೋಗಗಳನ್ನು ಸಾಪಿಸುವುದು.
4. ಸ್ಥಳೀಯ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಡ್ಡಾಯಗೊಳಿಸಲು ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕು.
5. ಒಂದು ದೇಶವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಒಂದು ಜನಾಂಗವಾಗಿ ಭಾರತದ ಐಕ್ಯತೆ ನಮ್ಮ ಹೊಸ ಬಾಳಿನ ಪ್ರಮುಖ ಭಾವನೆಯಾಗಬೇಕು.
6. ಮಾತೃಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕವೇ ಶಿಕ್ಷಣವಾಗಬೇಕು ಎಂಬ ಸರ್ವಾಂಗೀಕಾರವಾದ ತತ್ವವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.
7. ಕನ್ನಡವನ್ನು ಬೋಧಕ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಪ್ರಥಮ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಕಲಿಸಬೇಕು.
8. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ನುರಿತ ವಿಧ್ವಾಂಸರಿಂದ ಅಧಿಕೃತ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕು.
9. ತಾಂತ್ರಿಕ ಹಾಗೂ ಎಂ.ಬಿ.ಬಿ.ಎಸ್. ನಂತಹ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಬೋಧಿಸಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಬೇಕು. ನುರಿತ ಅನುವಾದಕರಿಂದ ಈ ಕೆಳಸಗಳನ್ನು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕು.
10. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಗಳ ಸಹಕಾರದೊಂದಿಗೆ ಅಗತ್ಯ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಬೇಕು.

ಉಪಸಂಹಾರ:

21 ನೇ ಶತಮನಕ್ಕೆ ಭಾರತ ಮುಂದುವರೆದ ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗುತ್ತಿರುವ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಷಾ ಸಮಸ್ಯೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಎರಡು ಭಾಗಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಇದು ಅಳಿಯಬೇಕು. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಭಾಷೆಗೆ ಮಾನ್ಯತೆ ದೊರೆಯಬೇಕು. ಮುಂದುವರೆದ ಹಲವು ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ತಮ್ಮ ಮಾತೃಭಾಷೆಯನ್ನು ಅಡಿಗಲ್ಲಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಯಾವುದರಲ್ಲೂ ಹಿಂದೆ ಬೀಳದೆ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿರುವುದು ಕಂಡ ಸತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಇಂತದ್ದೇ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ವಾದಿಸುವುದು ಅಸಮಂಜಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಾತೃಭಾಷಾ ಮಾಧ್ಯಮವೇ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟವಾದುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಹಲವು ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿಗಳು ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ ತಜ್ಞರುಗಳು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿರುವುದು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತಲೇ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಭಾಷೆ ಜ್ಞಾನದ ಮೂಲಬೇರಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಆ ರಾಷ್ಟ್ರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಾಧಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಮಾಧ್ಯಮದ ಸಮಸ್ಯೆ ರಾಜ್ಯದ ಹಾಗೂ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ತೊಡಕಾಗಬಾರದು ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವುದೇ ಈ ಲೇಖನದ ಬಹು ಮುಖ್ಯ ಸಂಶೋಧನಾತ್ಮಕ ನಿಲುವಾಗಿದೆ.

ಕೊನೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ:

1. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿ, (2020), ಶಿಕ್ಷಣ ಸಚಿವಾಲಯ, ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ, ಪು.ಸಂ. 4
2. ಅದೇ, ಪು.ಸಂ. 7
3. ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕ, (1935), ಸಂಪುಟ-15, ಸಂಚಿಕೆ 2, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಮೈಸೂರು, ಪು.ಸಂ. 108
4. ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕ, (1960), ಸಂಪುಟ-42, ಸಂಚಿಕೆ 2, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಮೈಸೂರು, ಪು.ಸಂ. 222
5. ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕ, (1927), ಸಂಪುಟ-9, ಸಂಚಿಕೆ 2, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಮೈಸೂರು, ಪು.ಸಂ. 3
6. ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕ, (1968), ಸಂಪುಟ-50, ಎ.ಆರ್. ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರಿ ಅವರ ನೆನಪಿನ ಸಂಚಿಕೆ, ಪು.ಸಂ. 143,
7. ಅದೇ, ಪು.ಸಂ. 144
8. ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕ, (1939), ಸಂಪುಟ-20, ಸಂಚಿಕೆ 2, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಮೈಸೂರು, ಪು.ಸಂ. 154
9. ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕ, (1958), ಸಂಪುಟ-40, ಸಂಚಿಕೆ 3, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಮೈಸೂರು, ಪು.ಸಂ. 209
10. ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕ, (1956), ಸಂಪುಟ-38, ಸಂಚಿಕೆ 3, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಮೈಸೂರು, ಪು.ಸಂ. 171
11. ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕ, (1954), ಸಂಪುಟ-36, ಸಂಚಿಕೆ 3, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ,

- ಮೈಸೂರು, ಪು.ಸಂ. 128
12. ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕ, (1955), ಸಂಪುಟ-37, ಸಂಚಿಕೆ 3, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಮೈಸೂರು, ಪು.ಸಂ. 285
  13. ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕ, (1960), ಸಂಪುಟ-42, ಸಂಚಿಕೆ 2, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಮೈಸೂರು, ಪು.ಸಂ. 239
  14. ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕ, (1951), ಸಂಪುಟ-33, ಸಂಚಿಕೆ 4, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಮೈಸೂರು, ಪು.ಸಂ. 176
  15. ಶಿವಶಂಕರ ಹೆಚ್.ವಿ., (2007), ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ, ಹಂಚಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ದಾವಣಗೆರೆ, ಪು.ಸಂ 160
  16. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿ, (2020), ಶಿಕ್ಷಣ ಸಚಿವಾಲಯ, ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ, ಪು.ಸಂ. 20
  17. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿ, (2020), ಶಿಕ್ಷಣ ಸಚಿವಾಲಯ, ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ, ಪು.ಸಂ. 11

ಪರಾಮರ್ಶನ ಕೃತಿಗಳು:

1. ಲೋಕೇಶ ಆರ್., (2020), ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮಣಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮೈಸೂರು.
2. ಭರತ್ ಭೂಷಣ್ ಬಿ., (2007), ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು ಹಾಗೂ ವಿಚಾರಗಳು, ನವನಿಧಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಹರಿಹರ.
3. ಕುಮಾರ್ ಟಿ.ಎಂ., (2004), ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚರ್ಚೆ, ಶ್ರೀ ದೇವಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು.
4. ಗೋವಿಂದರಾವ್ ಎ.ವಿ., (2006), ಸೆಕೆಂಡರಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕನ ಕಾರ್ಯಗಳು, ಚೇತನ ಬುಕ್ ಹೌಸ್, ಮೈಸೂರು.
5. ಸುರೇಶ್ ಪಿ.ಎಸ್. ಮತ್ತು ರಾವ್ ಟಿ.ಪಿ.ಎಸ್., (2007), ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾಳಜಿ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ, ಚಿತ್ತಾರ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮೈಸೂರು.
6. ಅನುಸೂಯ ವಿ. ಪರಗಿ, (1990), ಮಾತೃಭಾಷೆ ತತ್ವ ಮತ್ತು ಬೋಧನಾ ಮಾರ್ಗ, ಅನುಸೂಯ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮಧುಗಿರಿ.

Funding:

This study was not funded by any grant.

Conflict of interest:

The Authors have no conflict of interest to declare that they are relevant to the content of this article.

About the License:

© The Authors 2024. The text of this article is open access and licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.